

**Pozmeňujúci a doplňujúci návrh
poslancov Národnej rady Slovenskej republiky**

**Jána Horeckého, Milana Majerského, Igora Janckulíka, Mariána Čaučíka, Andrey
Turčanovej, Martina Šmilňáka, Jozefa Hajka, Petra Stachuru, Františka Majerského,
Františka Mikloška, Branislava Škripeka, Anny Záborskej a Richarda Vašečku**

**k vládnomu návrhu Ústavného zákona z ... 2025,
ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky
č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov**

(tlač 733)

Vládny návrh ústavného zákona z ... 2025, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (tlač 733) sa mení a dopĺňa takto:

1. V čl. I sa za bod 1 vkladá nový bod 2, ktorý znie:

„2. Čl. 15 sa dopĺňa odsekom 5, ktorý znie:
„(5) Dohoda o porodení dieťaťa pre iného sa zakazuje.“.“

Nasledujúce body sa primerane prečísľujú.

Odôvodnenie:

Zakazuje sa uzatváranie dohôd, na základe ktorých sa žena zaväzuje vynosiť a porodiť dieťa s úmyslom, že po pôrode odovzdá dieťa inej osobe alebo osobám a nevstúpi do právneho postavenia rodiča.

Cieľom novelizácie je zabezpečiť ochranu materstva a jasné určenie matky dieťaťa ako ženy, ktorá ho porodila a súčasne explicitne v ústavnoprávnej rovine (v nadväznosti aj na medzinárodné dohovory):

- Zakázať surogátne materstvo ako formu komercializácie ľudskej reprodukcie,

- Ochrana dieťaťa pred komodifikáciou,
- Predísť vykorisťovaniu zraniteľných žien.

Ustanovenie reflektuje hodnotové a právne princípy, ktoré sú zakotvené v Ústave a sú dôsledne chápané aj v judikatúre orgánov na ochranu ľudských práv.

Surogátne (surogačné, náhradné) materstvo vedie ku komodifikácii človeka, pretože umožňuje, aby sa dieťa stalo predmetom zmluvného vzťahu. Tento jav vyvoláva mnohé etické a právne otázky, napríklad:

- Neistotu vo vzťahu medzi biologickou a právnou matkou,
- Riziko vykorisťovania zraniteľných žien, ktoré sa v dôsledku chudoby rozhodnú podstúpiť tehotenstvo za finančnú odmenu,
- Psychologické a právne problémy dieťaťa, ktoré nemusí poznať svoju biologickú matku.

Tento zákaz je v súlade s (medzinárodným) Dohovorom o právach dieťaťa (u nás publikované pod č. 104/1991 Zb.), ktorý požaduje ochranu dieťaťa pred akoukoľvek formou vykorisťovania a nadväzuje na súčasnú zákonnú úpravu (§ 89 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov) podľa ktorej :

(1) Matkou dieťaťa je žena, ktorá dieťa porodila.

(2) Dohody a zmluvy, ktoré sú v rozpore s odsekom 1, sú neplatné.

V súčasnom svete zosilňuje nežiadúci jav tzv. reprodukčnej turistiky. Napr. v medializovanom prípade „Gammy“ žiadatelia z Austrálie využili služby náhradnej matky z Thajska. Išlo o ženu vo veku 21 rokov, ktorá túto činnosť vykonávala preto, že potrebovala zaplatiť dlhy a zabezpečiť vzdelanie pre svoje dve vlastné deti. Vo väzbe na náhradné materstvo očakávala dvojčatá. Pričom u jedného z nich bol v 4 mesiaci tehotenstva diagnostikovaný downov syndróm. Žiadatelia preto požadovali, aby podstúpila interrupciu, čo z náboženských dôvodov odmietla a obe deti predčasne porodila. Problém však nastal

niekoľko mesiacov po pôrode, kde si žiadatelia vyzdvihli a odviezli so sebou len zdravé dieťa, pričom to druhú ponechali u náhradnej matky (viď aj Valc, J. Budoucnost náhradního mateřství v českém právu. Soukromé právo č. 7-8/2024 str. 24-40). Typickou ukázkou je India, kde bolo v minulosti umožnené komerčné náhradné materstvo, čo bolo hojne využívané zo strany zahraničných klientov. V pozícií náhradných matiek boli často ženy s nízkych sociálnych vrstiev, čo sa odrážalo nie len v odmene za donosenie a pôrod dieťaťa, ale takisto často v nedôstojných podmienkach a požiadavkách, ktoré na nich boli kladené.

Rovnako tak susedná Česká republika v dôsledku absencie jasnej právnej úpravy náhradného materstva sa stáva vyhľadávaným miestom zo strany medzinárodného organizovaného zločinu (viď medializovanú policajnú operáciu „Španiel“). Náhradné materstvo je okrem Slovenska v súčasnosti zakázané aj v ďalších európskych krajinách napr. v Rakúsku, Bulharsku, Dánsku (s aktuálnou snahou o legalizáciu), Fínsku, Francúzku, Taliansku, Malte, Nemecku, Nórsku, Španielsku a Švédsku, v minulosti aj v Portugalsku (už legalizované). V rámci Rady Európy umožňujú komerčnú formu náhradného materstva len Ukrajina a Gruzínsko, napriek rozporu s článkom 21 Dohovoru o ľudských právach a biomedicíne.

Náročnosť a zložitosť problematiky vyplýva aj z rozhodovacej praxe ESLP (napr. rozsudok z 26. 06. 2014, sťažnosť č. 65192/11, Mennesson v. Francúzsko, 26. 06. 2014 sťažnosť č. 65941/11, Labassee v. Francúzsko, 08. 07. 2014 č. 29176/13 D. a ďalší v. Belgicko, rozsudok Veľkého senátu z 24. 01. 2017, sťažnosť č. 25358/12, Paradiso a Campanelli v. Taliansko, 22. 11. 2022, sťažnosti č. 58817/15 a č. 58252/15, D. B. a ostatný v. Švajčiarsko, 08. 12. 2022 č. 14889/19, Pejřilová v. Česká republika).

2. V čl. I sa za bod 2 vkladá nový bod 3, ktorý znie:

**„3. V čl. 41 sa za odsek 1 vkladá nový odsek 2, ktorý znie:
„(2) Rodičmi dieťaťa sú matka a otec; matkou dieťaťa je žena a otcom dieťaťa je muž.“.**

Doterajšie odseky 2 až 6 sa označujú ako odseky 3 až 7.“.

Nasledujúce body sa primerane preznačia.

Súčasne sa vykoná súvisiaca legislatívno-technická úprava v čl. I bodoch 3 až 5 – primerane sa preznačia odseky.

Zároveň v čl. I bode 5 sa slová „odsekov 1 až 7“ nahrádzajú slovami „odsekov 1 až 8“.

Odôvodnenie:

V článku 41 sa navrhuje doplniť konštatácia, že otcom dieťaťa je muž a matkou dieťaťa je žena, ktorá vychádza z biologickej reality a právneho poriadku Slovenskej republiky. Pričom jeho cieľom je ústavne zakotviť tradičné chápanie rodičovstva a zabezpečiť stabilitu rodinnoprávných vzťahov.

Tento návrh reflektuje prirodzený biologický fakt, že (biologickými) rodičmi dieťaťa sú muž a žena. Samozrejme tým nie je dotknuté náhradné rodičovstvo v zmysle inštitútov rodinného práva (zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov) v prípade inštitútu osvojenia (adopcie) podľa § 97 a nasl. cit. zákona o rodine, podľa ktorého osvojením vzniká medzi osvojiteľom a osvojencom rovnaký vzťah, aký je medzi rodičmi a deťmi.

Zavedenie tejto definície do ústavy má za cieľ zabrániť možným snahám o redefinovanie pojmu rodičovstvo v budúcnosti prostredníctvom bežnej legislatívy alebo judikatúry. Zároveň vychádza zo starej rímskej zásady v prípade matky *Mater semper certa est*, vzhľadom na snahu o tzv. náhradné (surogátne, surogačné) materstvo.

Ústavná ochrana poskytuje vyšší stupeň právnej istoty pre občanov aj orgány verejnej moci.

Tým nie sú dotknuté aj ďalšie formy náhradnej starostlivosti aké pozná zákon o rodine v § 44 a nasl. (zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča tzv. náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť a ústavná starostlivosť) ako aj inštitúty poručníctva a opatrovníctva (§ 56 a nasl. zákona o rodine).

Navrhované ustanovenie je v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa, najmä čl. 8, ktorý zdôrazňuje právo dieťaťa poznať svojich rodičov a byť nimi vychovávané. Rovnako rešpektuje Európsky dohovor o ľudských právach, ktorý ponecháva členským štátom priestor na reguláciu rodinnoprávných vzťahov v súlade s ich kultúrnymi a právnymi tradíciami.

Navrhovaná novela ústavy tak jasne definuje biologickú podstatu rodičovstva a poskytuje ústavný rámec pre ďalšiu právnu úpravu osvojenia. Zároveň zabezpečuje právnu istotu a stabilitu rodinnoprávných vzťahov na ústavnej úrovni.

Súčasne z legislatívno-technických dôvodov dôjde aj k prečíslovaniu doterajších odsekov.

3. V čl. I bode 4 (čl. 41 ods. 6) sa vypúšťa prvá veta.

Odôvodnenie:

Navrhuje sa vypustenie prvej vety: „Rodičia majú právo rozhodovať o účasti detí na výchovno-vzdelávacom procese poskytovanom školami a školskými zariadeniami, ak je nad rámec štátneho výchovno-vzdelávacieho programu.“

Formulácia „nad rámec štátneho výchovno-vzdelávacieho programu“ neurčitá a môže spôsobovať výkladové nejasnosti. Ochrana rodičovských práv v citlivých oblastiach je dostatočne zabezpečená druhou vetou, ktorá ostáva zachovaná, ako aj platnou právnou úpravou. Ústava má obsahovať len základné princípy, nie detaily programového charakteru, ktoré patria do zákonnej roviny.

Druhá veta návrh novely: „Výchovu a vzdelávanie detí v oblasti formovania intímneho života a sexuálneho správania možno poskytovať len so súhlasom zákonného zástupcu.“ zostáva nedotknutá.

4. V čl. I sa vypúšťa bod 6.

Nasledujúce body sa primerane prečísľujú.

Odôvodnenie:

Navrhovaná zmena článku 42 ods. 2 vládny návrhom (o súlade štátneho výchovno-vzdelávacieho programu s ústavou) je nadbytočná, keďže predmetná úprava je dostatočne obsiahnutá v čl. 41 ods. 7 (pôvodne čl. 41 ods. 6 návrhu).

5. V čl. I bode 7 čl. 52a znie:

„Čl. 52a

Slovenská republika uznáva len biologicky určené pohlavie muža a ženy.“

Odôvodnenie:

Navrhuje sa ustanoviť (precizovať), že Slovenská republika uznáva len biologicky určené pohlavie muža a ženy, čo zodpovedá biologickému chápaniu pohlavia, ktoré sa premietá v celom právnom poriadku Slovenskej

republiky. Uznávanie existencie dvoch pohlaví vyplýva aj zo súčasného textu Ústavy Slovenskej republiky, najmä pokiaľ ide o manželstvo a potrebu chrániť ženy. Podľa čl. 41 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je manželstvo definované ako jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Zároveň Ústava Slovenskej republiky v čl. 38 ods. 1 priznáva ženám právo na zvýšenú ochranu zdravia pri práci a osobitné pracovné podmienky a v čl. 41 ods. 2 žene v tehotenstve zaručuje osobitnú starostlivosť, ochranu v pracovných vzťahoch a zodpovedajúce pracovné podmienky.

6. Čl. II vládneho návrhu znie:

„Čl. II

Tento ústavný zákon nadobúda účinnosť 1. septembra 2025.“

Odôvodnenie:

Účinnosť navrhovanej ústavnoprávnej úpravy sa z dôvodu dĺžky legislatívneho procesu a potreby primeranej legisvakancie a súčasne symbolicky na štátny sviatok – Deň Ústavy Slovenskej republiky navrhuje od 1. septembra 2025.

Pozmeňujúci a doplňujúci návrh

poslancov Národnej rady Slovenskej republiky

Jána Horeckého, Milana Majerského, Igora Janckulíka, Mariána Čaučíka, Andrey

Turčanovej, Martina Šmilňáka, Jozefa Hajka, Petra Stachuru, Františka Majerského,

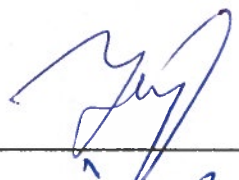
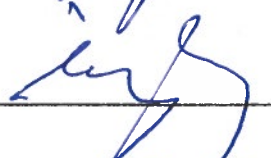
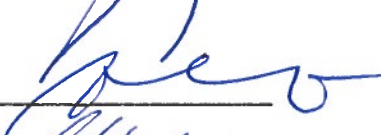
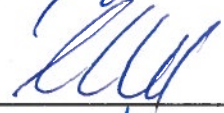
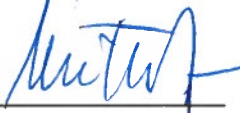
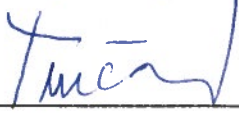
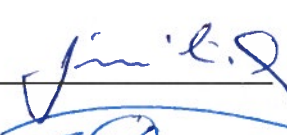
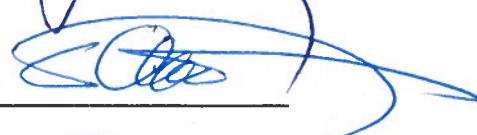
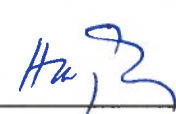
Františka Mikloška, Branislava Škripeka, ^{*} ~~Dan~~ Faborska, Richard

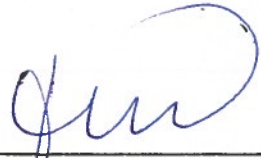
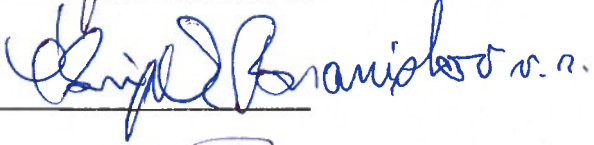
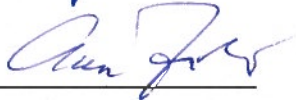
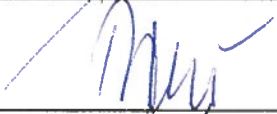
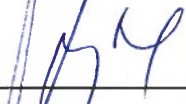
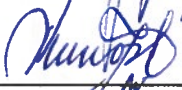
Vajčka

k vládnemu návrhu Ústavného zákona z ... 2025,
ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky
č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov

(tlač 733)

* opravil
Igor Janckulík

-
1. Jan Horecký
 2. MILAN MAJERSKÝ
 3. IGOR JANCKULÍK
 4. FRANTIŠEK MIKLOŠ
 5. FRANTIŠEK MIKLOŠ
 6. ANDREJ TURČANOVIČ
 7. MARTIN ŠMILŇÁK
 8. MARIÁN ČAUČÍK
 9. JOZEF HAJKO

10. PETER STACHNIA
11. BRANISLAV ŠKRIPEK → Branislav Škripek r. n.
12. ANA ZABORSKA
13. Richard Vavčička
14. ANDREJ DMIČ
15. John Richter
16. Paul GOST
17. JAN KUORKE
18. Ivan Horuška
19. DUŠAN TITTEL
20. Erik Vlček